

РОЗ'ЯСНЕННЯ
щодо порядку заповнення виборчого бюлетеня
з виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим,
обласних, районних, міських, районних у місті, сільських,
селищних рад, сільських, селищних, міських голів

Це Роз'яснення розроблено з метою забезпечення реалізації на рівних засадах виборчих прав громадян України, дотримання принципів і засад виборчого процесу, однакового застосування положень Виборчого кодексу України (далі – Кодекс), зокрема його статей 240, 241, 248, 250, щодо порядку заповнення виборчого бюлетеня з виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у місті, сільських, селищних рад, сільських, селищних, міських голів.

1. Загальні положення

1.1. Конституція України закріпила право громадян вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування (частина перша статті 38).

Право вільно обирати (право голосу на виборах) є одним із основних виборчих прав громадян України, яке реалізується ними безпосередньо шляхом голосування за кандидатів (виборчі списки кандидатів), зареєстрованих у встановленому порядку. Результати виборів визначаються безпосередньо підсумками голосування виборців (частина друга статті 6, стаття 13 Кодексу).

Кожен виборець голосує на виборах особисто. Громадянам України забезпечуються умови для вільного формування своєї волі та її вільного виявлення при голосуванні (статті 14, 17 Кодексу).

Кожен виборець має один голос на кожних виборах, у яких він має право брати участь. Виборець реалізує своє право голосу під час виборів у порядку, встановленому Кодексом (частина друга статті 12 Кодексу).

1.2. За змістом положень статей 240, 241, 248, 250 Кодексу, голосування виборців на місцевих виборах здійснюється за допомогою виборчого бюлетеня з виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у місті, сільських, селищних рад, сільських, селищних, міських голів (далі – виборчий бюлетень).

Форму та колір виборчих бюлетенів затверджено постановою Центральної виборчої комісії від 24 вересня 2020 року № 295. Текст виборчого бюлетеня для голосування у відповідних виборчих округах для кожних місцевих виборів затверджується відповідними територіальними виборчими комісіями.

Отже, виборчий бюлетень на місцевих виборах – це виборчий документ установленної форми, за допомогою якого виборець у день голосування

(повторного голосування) реалізує своє волевиявлення щодо обрання конкретних кандидатів (виборчих списків кандидатів) у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у місті, сільських, селищних рад, на посади сільських, селищних, міських голів.

Виборчий бюлетень заповнюється виборцем особисто в кабіні для таємного голосування. Виборець, який внаслідок порушення здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком) не може самостійно заповнити виборчий бюлетень, має право з відома голови або іншого члена дільничної виборчої комісії скористатися допомогою іншого виборця, крім члена виборчої комісії, кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, довіреної особи кандидата, уповноваженої особи організації партії, офіційного спостерігача.

1.3. З метою чіткого і однозначного встановлення змісту волевиявлення виборця, запобігання можливим фальсифікаціям виборчий бюлетень слід заповнювати ручкою, уникаючи використання олівця.

2. Заповнення виборчого бюлетеня з виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, районної, районної у місті ради, а також міської, сільської, селищної ради (територіальної громади з кількістю виборців 10 тисяч і більше)

2.1. У виборчому бюлетені для голосування в територіальному виборчому окрузі з виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, районної, районної у місті, а також міської, сільської, селищної ради (територіальної громади з кількістю виборців 10 тисяч і більше) в одному ряду, почергово з ліва на право зазначаються:

1) визначений жеребкуванням номер кожної місцевої організації політичної партії (далі – організація партії);

2) повна назва відповідної організації партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера;

3) два квадрати:

порожній квадрат – для волевиявлення щодо організації партії;

квадрат із нанесеним трафаретом – для можливого волевиявлення щодо кандидатів, включених до відповідного територіального виборчого списку організації партії;

4) виборчий список із прізвищами, ініціалами всіх кандидатів та їх порядковими номерами трафаретним форматом зверху донизу, за якими їх включено до відповідного територіального виборчого списку організації партії, у дві колонки.

Зразок розміщення у виборчому бюлетені відповідної інформації

№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера	Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії												
1	Харківська обласна організація політичної партії «Радість» Радісний Степан Анатолійович	 <table style="display: inline-table; vertical-align: top; margin-left: 10px;"> <tr><td>1 Радісна З.О.</td><td>7 Петренко М.Р.</td></tr> <tr><td>2 Веселий М.П.</td><td>8</td></tr> <tr><td>3 Відповідальна М.Н.</td><td>9 Біла Г.М.</td></tr> <tr><td>4 Хоробрий В.М.</td><td>10 Мороз В.К.</td></tr> <tr><td>5 Добра В.П.</td><td>11 Сорока В.Л.</td></tr> <tr><td>6 Борщ В.Р.</td><td>12 Панас В.Б.</td></tr> </table>	1 Радісна З.О.	7 Петренко М.Р.	2 Веселий М.П.	8	3 Відповідальна М.Н.	9 Біла Г.М.	4 Хоробрий В.М.	10 Мороз В.К.	5 Добра В.П.	11 Сорока В.Л.	6 Борщ В.Р.	12 Панас В.Б.
1 Радісна З.О.	7 Петренко М.Р.													
2 Веселий М.П.	8													
3 Відповідальна М.Н.	9 Біла Г.М.													
4 Хоробрий В.М.	10 Мороз В.К.													
5 Добра В.П.	11 Сорока В.Л.													
6 Борщ В.Р.	12 Панас В.Б.													
2	Харківська обласна організація політичної партії «ЩАСТЯ» Щаслива Надія Петрівна	 <table style="display: inline-table; vertical-align: top; margin-left: 10px;"> <tr><td>1 Корж В.П.</td><td>4 Барвінко М.П.</td></tr> <tr><td>2 Полунична В.П.</td><td>5 Весела Г.П.</td></tr> <tr><td>3 Лисий М.В.</td><td></td></tr> </table>	1 Корж В.П.	4 Барвінко М.П.	2 Полунична В.П.	5 Весела Г.П.	3 Лисий М.В.							
1 Корж В.П.	4 Барвінко М.П.													
2 Полунична В.П.	5 Весела Г.П.													
3 Лисий М.В.														
3	Харківська міська організації політичної партії «Надія» Надійна Ольга Василівна	 <table style="display: inline-table; vertical-align: top; margin-left: 10px;"> <tr><td>1</td><td>6</td></tr> <tr><td>2 Гнат М.Р.</td><td>7 Шевченко А.М.</td></tr> <tr><td>3 Мельник О.В.</td><td>8</td></tr> <tr><td>4 Медяник Т.Г.</td><td>9 Кобилянська О.В.</td></tr> <tr><td>5 Сокіл П.К.</td><td>10 Верхня В.К.</td></tr> </table>	1	6	2 Гнат М.Р.	7 Шевченко А.М.	3 Мельник О.В.	8	4 Медяник Т.Г.	9 Кобилянська О.В.	5 Сокіл П.К.	10 Верхня В.К.		
1	6													
2 Гнат М.Р.	7 Шевченко А.М.													
3 Мельник О.В.	8													
4 Медяник Т.Г.	9 Кобилянська О.В.													
5 Сокіл П.К.	10 Верхня В.К.													

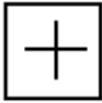

2.2. Перший крок. Обираємо організацію партії.

Спочатку виборцю пропонується обрати організацію партії, яку він підтримує. У порожньому квадраті навпроти повної назви цієї організації партії виборець робить позначку, що засвідчує його волевиявлення.

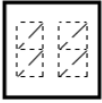
УВАГА! Виборчий бюлетень без проставленої позначки в цьому квадраті буде визнано недійсним!

Виборець у порожньому квадраті навпроти визначеної ним організації партії, за яку він голосує, ставить позначку "плюс" (+) або "галочку" (✓), або іншу (×, ◇, ○ та ін.), що засвідчує його волевиявлення.

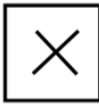
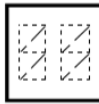
Приклад 1.

№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера	Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії												
1	Харківська обласна організація політичної партії «Радість» Радісний Степан Анатолійович	 <table style="display: inline-table; vertical-align: top; margin-left: 10px;"> <tr><td>1 Радісна З.О.</td><td>7 Петренко М.Р.</td></tr> <tr><td>2 Веселий М.П.</td><td>8</td></tr> <tr><td>3 Відповідальна М.Н.</td><td>9 Біла Г.М.</td></tr> <tr><td>4 Хоробрий В.М.</td><td>10 Мороз В.К.</td></tr> <tr><td>5 Добра В.П.</td><td>11 Сорока В.Л.</td></tr> <tr><td>6 Борщ В.Р.</td><td>12 Панас В.Б.</td></tr> </table>	1 Радісна З.О.	7 Петренко М.Р.	2 Веселий М.П.	8	3 Відповідальна М.Н.	9 Біла Г.М.	4 Хоробрий В.М.	10 Мороз В.К.	5 Добра В.П.	11 Сорока В.Л.	6 Борщ В.Р.	12 Панас В.Б.
1 Радісна З.О.	7 Петренко М.Р.													
2 Веселий М.П.	8													
3 Відповідальна М.Н.	9 Біла Г.М.													
4 Хоробрий В.М.	10 Мороз В.К.													
5 Добра В.П.	11 Сорока В.Л.													
6 Борщ В.Р.	12 Панас В.Б.													

Приклад 2.

№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера	Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії												
1	Харківська обласна організація політичної партії «Радість» Радісний Степан Анатолійович	 <table style="display: inline-table; vertical-align: top; margin-left: 10px;"> <tr><td>1 Радісна З.О.</td><td>7 Петренко М.Р.</td></tr> <tr><td>2 Веселий М.П.</td><td>8</td></tr> <tr><td>3 Відповідальна М.Н.</td><td>9 Біла Г.М.</td></tr> <tr><td>4 Хоробрий В.М.</td><td>10 Мороз В.К.</td></tr> <tr><td>5 Добра В.П.</td><td>11 Сорока В.Л.</td></tr> <tr><td>6 Борщ В.Р.</td><td>12 Панас В.Б.</td></tr> </table>	1 Радісна З.О.	7 Петренко М.Р.	2 Веселий М.П.	8	3 Відповідальна М.Н.	9 Біла Г.М.	4 Хоробрий В.М.	10 Мороз В.К.	5 Добра В.П.	11 Сорока В.Л.	6 Борщ В.Р.	12 Панас В.Б.
1 Радісна З.О.	7 Петренко М.Р.													
2 Веселий М.П.	8													
3 Відповідальна М.Н.	9 Біла Г.М.													
4 Хоробрий В.М.	10 Мороз В.К.													
5 Добра В.П.	11 Сорока В.Л.													
6 Борщ В.Р.	12 Панас В.Б.													

Приклад 3.

№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера			Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії
1	Харківська обласна організація політичної партії «Радість» Радісний Степан Анатолійович			1 Радісна З.О. 2 Веселий М.П. 3 Відповідальна М.Н. 4 Хоробрий В.М. 5 Добра В.П. 6 Борщ В.Р. 7 Петренко М.Р. 8 9 Біла Г.М. 10 Мороз В.К. 11 Сорока В.Л. 12 Панас В.Б.

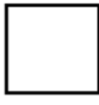
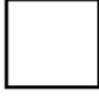
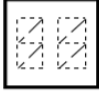
УВАГА! *Виборець може голосувати лише за одну організацію партії. Виборчий бюлетень буде вважатися недійсним, якщо в ньому проставлено позначки навпроти назв кількох організацій партій або не проставлено жодної позначки біля повної назви організації партії (частина дев'ята статті 248, підпункти "в" і "г" пункту 1 частини двадцять дев'ятої статті 250 Кодексу).*

Приклади недійсного виборчого бюлетеня:

Приклад 1.

№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера			Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії
1	Харківська обласна організація політичної партії «Радість» Радісний Степан Анатолійович			1 Радісна З.О. 2 Веселий М.П. 3 Відповідальна М.Н. 4 Хоробрий В.М. 5 Добра В.П. 6 Борщ В.Р. 7 Петренко М.Р. 8 9 Біла Г.М. 10 Мороз В.К. 11 Сорока В.Л. 12 Панас В.Б.
2	Харківська обласна організація політичної партії «ЩАСТЯ» Щаслива Надія Петрівна			1 Корж В.П. 2 Полунична В.П. 3 Лисий М.В. 4 Барвінко М.П. 5 Весела Г.П.
3	Харківська міська організація політичної партії «Надія» Надійна Ольга Василівна			1 2 Гнат М.Р. 3 Мельник О.В. 4 Медяник Т.Г. 5 Сокіл П.К. 6 7 Шевченко А.М. 8 9 Кобилянська О.В. 10 Верхня В.К.

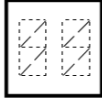
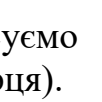
Приклад 2.

№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера			Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії
1	Харківська обласна організація політичної партії «Радість» Радісний Степан Анатолійович			1 Радісна З.О. 2 Веселий М.П. 3 Відповідальна М.Н. 4 Хоробрий В.М. 5 Добра В.П. 6 Борщ В.Р. 7 Петренко М.Р. 8 9 Біла Г.М. 10 Мороз В.К. 11 Сорока В.Л. 12 Панас В.Б.
2	Харківська обласна організація політичної партії «ЩАСТЯ» Щаслива Надія Петрівна			1 Корж В.П. 2 Полунична В.П. 3 Лисий М.В. 4 Барвінко М.П. 5 Весела Г.П.
3	Харківська міська організація політичної партії «Надія» Надійна Ольга Василівна			1 2 Гнат М.Р. 3 Мельник О.В. 4 Медяник Т.Г. 5 Сокіл П.К. 6 7 Шевченко А.М. 8 9 Кобилянська О.В. 10 Верхня В.К.

Приклад 3.

№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера			Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії
1	Харківська обласна організація політичної партії «Радість» Радісний Степан Анатолійович			1 Радісна З.О. 2 Веселий М.П. 3 Відповідальна М.Н. 4 Хоробрий В.М. 5 Добра В.П. 6 Борщ В.Р. 7 Петренко М.Р. 8 Біла Г.М. 9 Мороз В.К. 10 Сорока В.Л. 11 Панас В.Б.
2	Харківська обласна організація політичної партії «ЩАСТЯ» Щаслива Надія Петрівна			1 Корж В. П. 2 Полунична В. П. 3 Лисий М. В. 4 Барвінко М.П. 5 Весела Г.П.
3	Харківська міська організація політичної партії «Надія» Надійна Ольга Василівна			1 Гнат М. Р. 2 Мельник О. В. 3 Медяник Т. Г. 4 Сокіл П. К. 5 Шевченко А.М. 6 Кобилянська О.В. 7 Верхня В.К.

Приклад 4.

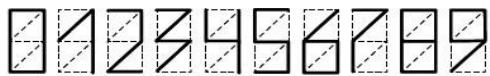
№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера			Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії
1	Харківська обласна організація політичної партії «Радість» Радісний Степан Анатолійович			1 Радісна З.О. 2 Веселий М.П. 3 Відповідальна М.Н. 4 Хоробрий В.М. 5 Добра В.П. 6 Борщ В.Р. 7 Петренко М.Р. 8 Біла Г.М. 9 Мороз В.К. 10 Сорока В.Л. 11 Панас В.Б.
2	Харківська обласна організація політичної партії «ЩАСТЯ» Щаслива Надія Петрівна			1 Корж В. П. 2 Полунична В. П. 3 Лисий М. В. 4 Барвінко М.П. 5 Весела Г.П.
3	Харківська міська організація політичної партії «Надія» Надійна Ольга Василівна			1 Гнат М. Р. 2 Мельник О. В. 3 Медяник Т. Г. 4 Сокіл П. К. 5 Шевченко А.М. 6 Кобилянська О.В. 7 Верхня В.К.

2.3. Другий крок. Вписуємо номер кандидата в депутати, якого підтримуємо (за бажанням виборця).

У другому квадраті з нанесеним трафаретом виборець може вписати порядковий номер кандидата в депутати від організації партії, якого він підтримує.

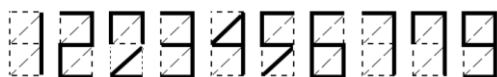
Якщо виборець у квадраті з нанесеним трафаретом для написання номера кандидата в депутати не зробив позначки, такий бюлетень не може вважатися недійсним, а голос вважається відданим на підтримку усього територіального виборчого списку відповідної організації партії.

Порядкові номери кандидатів у депутати, за якими їх включено до територіальних виборчих списків, відповідно до затверджених постановою Центральної виборчої комісії від 24 вересня 2020 року № 295 форм виборчих бюлетенів позначаються у виборчому бюлетені за трафаретним форматом

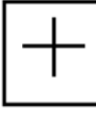
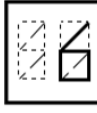
Водночас Кодексом не встановлено вимог до варіантів трафаретного написання номера кандидата в депутати під час безпосереднього заповнення виборцем виборчого бюлетеня. Таким чином, виборець під час написання номера кандидата у квадраті з нанесеним трафаретом може вписати номер у форматі, що відрізняється від того, яким позначено порядкові номери кандидатів у бюлетені.

Наприклад:

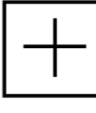
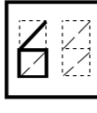

У разі підтримки кандидата, порядковий номер якого відповідає одноцифровому числу, наприклад 6, виборець може у другому квадраті із нанесеним трафаретом вписати номер , або . Зазначення цифри "нуль" (0) перед позначенням номера кандидата в депутати не є обов'язковим. Виборчий бюлетень вважається дійсним незалежно від розміщення однієї цифри у квадраті із нанесеним трафаретом та проставлення перед нею цифри "нуль" (0).

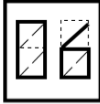
Приклад 1.

№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера	Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії			
1	Харківська обласна організація політичної партії «Радість» Радісний Степан Анатолійович			1 Радісна З.О. 2 Веселий М.П. 3 Відповідальна М.Н. 4 Хоробрий В.М. 5 Добра В.П. 6 Борщ В.Р.	7 Петренко М.Р. 8 9 Біла Г.М. 10 Мороз В.К. 11 Сорока В.Л. 12 Панас В.Б.

Приклад 2.

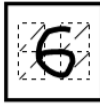
№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера	Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії			
1	Харківська обласна організація політичної партії «Радість» Радісний Степан Анатолійович			1 Радісна З.О. 2 Веселий М.П. 3 Відповідальна М.Н. 4 Хоробрий В.М. 5 Добра В.П. 6 Борщ В.Р.	7 Петренко М.Р. 8 9 Біла Г.М. 10 Мороз В.К. 11 Сорока В.Л. 12 Панас В.Б.

Приклад 3.

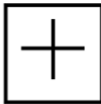

№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера	Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії		
1	Харківська обласна організація політичної партії «Радість» Радісний Степан Анатолійович			1 Радісна З.О. 2 Веселий М.П. 3 Відповідальна М.Н. 4 Хоробрий В.М. 5 Добра В.П. 6 Борщ В.Р. 7 Петренко М.Р. 8 9 Біла Г.М. 10 Мороз В.К. 11 Сорока В.Л. 12 Панас В.Б.

Разом з тим, якщо виборець у квадраті з нанесеним трафаретом для написання номера кандидата в депутати зробив позначку не по трафарету, але з якої можливо встановити дійсне волевиявлення виборця, вважається, що виборець підтримує кандидата, номер якого зазначено (абзац другий частини сьомої статті 248 Кодексу).

Приклад 1.

№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера	Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії		
1	Харківська обласна організація політичної партії «Радість» Радісний Степан Анатолійович			1 Радісна З.О. 2 Веселий М.П. 3 Відповідальна М.Н. 4 Хоробрий В.М. 5 Добра В.П. 6 Борщ В.Р. 7 Петренко М.Р. 8 9 Біла Г.М. 10 Мороз В.К. 11 Сорока В.Л. 12 Панас В.Б.

Приклад 2.

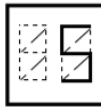

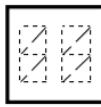

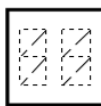
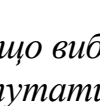
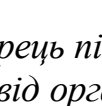
№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера	Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії		
1	Харківська обласна організація політичної партії «Радість» Радісний Степан Анатолійович			1 Радісна З.О. 2 Веселий М.П. 3 Відповідальна М.Н. 4 Хоробрий В.М. 5 Добра В.П. 6 Борщ В.Р. 7 Петренко М.Р. 8 9 Біла Г.М. 10 Мороз В.К. 11 Сорока В.Л. 12 Панас В.Б.

2.4. За змістом абзацу третього частини сьомої статті 248 Кодексу, якщо запис (позначку) у квадраті з нанесеним трафаретом для написання номера кандидата в депутати, якого підтримує виборець, зроблено в графі організації партії, яку виборець не підтримав, вважається, що такий виборець підтримує весь список кандидатів у депутати від організації партії без надання підтримки окремому кандидату.

Наприклад, якщо запис (позначку) у квадраті з нанесеним трафаретом для написання номера кандидата в депутати, якого підтримує виборець, зроблено в графі організації партії, яку виборець не підтримав (тобто є організація партії, яку виборець підтримав, поставивши у порожньому квадраті навпроти назви цієї організації партії позначку, що засвідчує його

волевиявлення), вважається, що такий виборець підтримує весь територіальний виборчий список кандидатів у депутати від організації партії, за яку він проголосував, без надання підтримки окремому кандидату.

Приклад.

№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера			Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії
1	Харківська обласна організація політичної партії «Радість» Радісний Степан Анатолійович			1 Радісна З.О. 2 Веселий М.П. 3 Відповідальна М.Н. 4 Хоробрий В.М. 5 Добра В.П. 6 Борщ В.Р. 7 Петренко М.Р. 8 Біла Г.М. 9 Мороз В.К. 10 Сорока В.Л. 11 Панас В.Б.
2	Харківська обласна організація політичної партії «ЩАСТЯ» Щаслива Надія Петрівна			1 Корж В.П. 2 Полунічна В.П. 3 Лисий М.В. 4 Барвінко М.П. 5 Весела Г.П.
3	Харківська міська організація політичної партії «Надія» Надійна Ольга Василівна			1 Гнат М.Р. 2 Мельник О.В. 3 Медяник Т.Г. 4 Сокіл П.К. 5 Шевченко А.М. 6 Кобилянська О.В. 7 Верхня В.К.

Таким чином, вважається, що виборець підтримав увесь територіальний виборчий список кандидатів у депутати від організації партії № 2 без надання підтримки окремому кандидату.

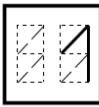

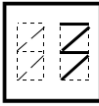

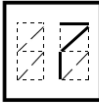
2.5. Частиною дев'ятою статті 248 Кодексу визначено, що виборець може голосувати лише за одну організацію партії, одного кандидата в депутати.

Відповідно до підпункту "в" пункту 1 частини двадцять дев'ятої статті 250 Кодексу, якщо у виборчому бюлетені проставлено позначки навпроти назв кількох організацій партій, такий виборчий бюлетень вважається недійсним.

Виходячи із системного аналізу положень частин сьомої, дев'ятої статті 248 та підпункту "в" пункту 1 частини двадцять дев'ятої статті 250 Кодексу, якщо виборець під час заповнення виборчого бюлетеня зробив позначку у квадраті навпроти назви організації партії, а також записи (позначки) зроблено ним у двох і більше квадратах із нанесеним трафаретом для написання номера кандидата, вважається, що виборець підтримав увесь територіальний виборчий список кандидатів у депутати від організації партії без надання підтримки окремому кандидату.

Приклад.

№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера			Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії
1	Харківська обласна організація політичної партії «Радість» Радісний Степан Анатолійович			1 Радісна З.О. 2 Веселий М.П. 3 Відповідальна М.Н. 4 Хоробрий В.М. 5 Добра В.П. 6 Борщ В.Р. 7 Петренко М.Р. 8 Біла Г.М. 9 Мороз В.К. 10 Сорока В.Л. 11 Панас В.Б.
2	Харківська обласна організація політичної партії «ЩАСТЯ» Щаслива Надія Петрівна			1 Корж В.П. 2 Полунічна В.П. 3 Лисий М.В. 4 Барвінко М.П. 5 Весела Г.П.
3	Харківська міська організація політичної партії «Надія» Надійна Ольга Василівна			1 2 Гнат М.Р. 3 Мельник О.В. 4 Медяник Т.Г. 5 Сокіл П.К. 6 Шевченко А.М. 7 Кобилянська О.В. 8 Верхня В.К.

Таким чином, вважається, що виборець підтримав увесь територіальний виборчий список кандидатів у депутати від організації партії № 2 без надання підтримки окремому кандидату.

2.6. У разі якщо у виборчому бюлетені проставлено неіснуючий порядковий номер кандидата в депутати в територіальному виборчому списку або інша позначка, то такий голос вважається відданим на підтримку всього територіального виборчого списку відповідної організації партії, навпроти якої поставлено відмітку.

Приклад.

№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера			Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії
1	Харківська обласна організація політичної партії «Радість» Радісний Степан Анатолійович			1 Радісна З.О. 2 Веселий М.П. 3 Відповідальна М.Н. 4 Хоробрий В.М. 5 Добра В.П. 6 Борщ В.Р. 7 Петренко М.Р. 8 Біла Г.М. 9 Мороз В.К. 10 Сорока В.Л. 11 Панас В.Б.

Таким чином, вважається, що виборець підтримав увесь територіальний виборчий список кандидатів у депутати від організації партії № 1 без надання підтримки окремому кандидату.

У разі проставлення позначки, що засвідчує волевиявлення виборця, у квадраті з нанесеним трафаретом і одночасного зазначення у першому квадраті навпроти повної назви організації партії номера кандидата в депутати або неіснуючого номера кандидата в депутати (*зазначення навпаки*) чи зазначення у квадраті із нанесеним трафаретом позначки (номера), із зображення якої не можливо встановити дійсне волевиявлення виборця, такий голос вважається відданим на підтримку всього територіального виборчого списку відповідної організації партії. Проставлення цифри у квадраті навпроти повної назви організації політичної партії вважається іншою позначкою, що засвідчує волевиявлення виборця.

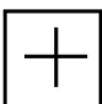

Приклад 1.

№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера	Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії														
1	Харківська обласна організація політичної партії «Радість» Радісний Степан Анатолійович			<table border="0"> <tr> <td>1 Радісна З.О.</td> <td>7 Петренко М.Р.</td> </tr> <tr> <td>2 Веселий М.П.</td> <td>8 В</td> </tr> <tr> <td>3 Відповідальна М.Н.</td> <td>9 Біла Г.М.</td> </tr> <tr> <td>4 Хоробрий В.М.</td> <td>10 Мороз В.К.</td> </tr> <tr> <td>5 Добра В.П.</td> <td>11 Сорока В.Л.</td> </tr> <tr> <td>6 Борщ В.Р.</td> <td>12 Панас В.Б.</td> </tr> </table>	1 Радісна З.О.	7 Петренко М.Р.	2 Веселий М.П.	8 В	3 Відповідальна М.Н.	9 Біла Г.М.	4 Хоробрий В.М.	10 Мороз В.К.	5 Добра В.П.	11 Сорока В.Л.	6 Борщ В.Р.	12 Панас В.Б.
1 Радісна З.О.	7 Петренко М.Р.															
2 Веселий М.П.	8 В															
3 Відповідальна М.Н.	9 Біла Г.М.															
4 Хоробрий В.М.	10 Мороз В.К.															
5 Добра В.П.	11 Сорока В.Л.															
6 Борщ В.Р.	12 Панас В.Б.															

Приклад 2.

№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера	Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії														
1	Харківська обласна організація політичної партії «Радість» Радісний Степан Анатолійович			<table border="0"> <tr> <td>1 Радісна З.О.</td> <td>7 Петренко М.Р.</td> </tr> <tr> <td>2 Веселий М.П.</td> <td>8 В</td> </tr> <tr> <td>3 Відповідальна М.Н.</td> <td>9 Біла Г.М.</td> </tr> <tr> <td>4 Хоробрий В.М.</td> <td>10 Мороз В.К.</td> </tr> <tr> <td>5 Добра В.П.</td> <td>11 Сорока В.Л.</td> </tr> <tr> <td>6 Борщ В.Р.</td> <td>12 Панас В.Б.</td> </tr> </table>	1 Радісна З.О.	7 Петренко М.Р.	2 Веселий М.П.	8 В	3 Відповідальна М.Н.	9 Біла Г.М.	4 Хоробрий В.М.	10 Мороз В.К.	5 Добра В.П.	11 Сорока В.Л.	6 Борщ В.Р.	12 Панас В.Б.
1 Радісна З.О.	7 Петренко М.Р.															
2 Веселий М.П.	8 В															
3 Відповідальна М.Н.	9 Біла Г.М.															
4 Хоробрий В.М.	10 Мороз В.К.															
5 Добра В.П.	11 Сорока В.Л.															
6 Борщ В.Р.	12 Панас В.Б.															

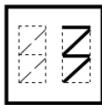
Приклад 3.

№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера	Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії														
1	Харківська обласна організація політичної партії «Радість» Радісний Степан Анатолійович			<table border="0"> <tr> <td>1 Радісна З.О.</td> <td>7 Петренко М.Р.</td> </tr> <tr> <td>2 Веселий М.П.</td> <td>8 В</td> </tr> <tr> <td>3 Відповідальна М.Н.</td> <td>9 Біла Г.М.</td> </tr> <tr> <td>4 Хоробрий В.М.</td> <td>10 Мороз В.К.</td> </tr> <tr> <td>5 Добра В.П.</td> <td>11 Сорока В.Л.</td> </tr> <tr> <td>6 Борщ В.Р.</td> <td>12 Панас В.Б.</td> </tr> </table>	1 Радісна З.О.	7 Петренко М.Р.	2 Веселий М.П.	8 В	3 Відповідальна М.Н.	9 Біла Г.М.	4 Хоробрий В.М.	10 Мороз В.К.	5 Добра В.П.	11 Сорока В.Л.	6 Борщ В.Р.	12 Панас В.Б.
1 Радісна З.О.	7 Петренко М.Р.															
2 Веселий М.П.	8 В															
3 Відповідальна М.Н.	9 Біла Г.М.															
4 Хоробрий В.М.	10 Мороз В.К.															
5 Добра В.П.	11 Сорока В.Л.															
6 Борщ В.Р.	12 Панас В.Б.															

Таким чином, вважається, що виборець підтримав увесь територіальний виборчий список кандидатів у депутати від організації партії № 1 без надання підтримки окремому кандидату.

Якщо виборець, заповнюючи бюлетень, у квадраті біля повної назви організації партії вписує цифру, а у квадраті з нанесеним трафаретом вписує номер кандидата в депутати, якого підтримує, такий голос зараховується і за організацію партії, і за окремого кандидата, якого виборець підтримав від цієї організації партії.

Приклад.

№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ім'я та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під першим номером, без зазначення номера	Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії														
1	Харківська обласна організація політичної партії «Радість» Радісний Степан Анатолійович			<table border="0"> <tr> <td>1 Радісна З.О.</td> <td>7 Петренко М.Р.</td> </tr> <tr> <td>2 Веселий М.П.</td> <td>8 В</td> </tr> <tr> <td>3 Відповідальна М.Н.</td> <td>9 Біла Г.М.</td> </tr> <tr> <td>4 Хоробрий В.М.</td> <td>10 Мороз В.К.</td> </tr> <tr> <td>5 Добра В.П.</td> <td>11 Сорока В.Л.</td> </tr> <tr> <td>6 Борщ В.Р.</td> <td>12 Панас В.Б.</td> </tr> </table>	1 Радісна З.О.	7 Петренко М.Р.	2 Веселий М.П.	8 В	3 Відповідальна М.Н.	9 Біла Г.М.	4 Хоробрий В.М.	10 Мороз В.К.	5 Добра В.П.	11 Сорока В.Л.	6 Борщ В.Р.	12 Панас В.Б.
1 Радісна З.О.	7 Петренко М.Р.															
2 Веселий М.П.	8 В															
3 Відповідальна М.Н.	9 Біла Г.М.															
4 Хоробрий В.М.	10 Мороз В.К.															
5 Добра В.П.	11 Сорока В.Л.															
6 Борщ В.Р.	12 Панас В.Б.															

Таким чином, вважається, що виборець підтримав організацію партії № 1, а також підтримав кандидата в депутати № 3 від цієї організації партії.

2.7. Виборчий бюлетень буде вважатися недійсним, якщо зміст волевиявлення виборця щодо підтримки виборчого списку певної організації партії неможливо встановити (підпункт "д" пункту 1 частини двадцять дев'ятої статті 250 Кодексу).

3. Заповнення виборчого бюлетеня з виборів депутатів міської, сільської, селищної ради (територіальної громади з кількістю виборців до 10 тисяч)

3.1. У виборчому бюлетені для голосування в багатомандатному виборчому окрузі з виборів депутатів міської, сільської, селищної ради (територіальної громади з кількістю виборців до 10 тисяч) зазначаються порядкові номери, під якими в алфавітному порядку включено до бюлетеня зареєстрованих у відповідному виборчому окрузі кандидатів у депутати, їхні прізвища, власні імена (усі власні імена) та по батькові (за наявності), суб'єкт висування кандидата в депутати, у разі, якщо кандидат у депутати висунутий шляхом самовисування, – позначка "самовисування", відомості про рік народження, посаду, місце проживання.

Праворуч від порядкового номера та прізвища, власного імені (усіх власних імен) та по батькові (за наявності) кожного кандидата в депутати розміщується порожній квадрат (частина друга статті 241 Кодексу).

! Зробіть лише одну позначку «плюс» (+) або іншу, що засвідчує Ваше волевиявлення, у квадраті навпроти прізвища кандидата в депутати, за якого Ви голосуєте		
1	АГАФОНОВ АНДРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ Самовисування, 1983 р.н., тимчасово не працює, проживає в місті Устилуґ	☐
2	БОНДАРЕНКО ГАННА ВІКТОРІВНА УСТИЛУЗЬКА МІСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "ЖУРБА", 1968 р.н., фізична особа-підприємець, проживає в місті Устилуґ	☐
3	ДУБ ПЕТРО ІГОРОВИЧ ВОЛИНСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "ЩАСТЯ", 1979 р.н., голова ОСББ "Героїчний", проживає в місті Харків	☐

3.2. У такому виборчому бюлетені виборець у порожньому квадраті, розміщеному праворуч від порядкового номера та прізвища, власного імені, (усіх власних імен) та по батькові (за наявності) кандидата в депутати, за якого він голосує, робить позначку "плюс" (+) або "галочку" (✓), або іншу (×, ◇, ○ та ін.), що засвідчує його волевиявлення.

! Зробіть лише одну позначку «плюс» (+) або іншу, що засвідчує Ваше волевиявлення, у квадраті навпроти прізвища кандидата в депутати, за якого Ви голосуєте		
1	АГАФОНОВ АНДРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ Самовисування, 1983 р.н., тимчасово не працює, проживає в місті Устилуґ	☒

УВАГА! Виборець може голосувати лише за одного кандидата в депутати. Виборчий бюлетень, у якому проставлено позначки навпроти прізвищ кількох кандидатів у депутати, вважається недійсним (частина дев'ята статті 248, підпункт "г" пункту 2 частини двадцять дев'ятої статті 250 Кодексу).

3.3. Виборчий бюлетень вважається недійсним, якщо в ньому не проставлено жодної позначки, що засвідчує волевиявлення виборця (підпункт "в" пункту 2 частини двадцять дев'ятої статті 250 Кодексу).

3.4. Виборчий бюлетень буде вважатися недійсним, якщо зміст волевиявлення виборця щодо підтримки кандидата в депутати неможливо встановити (підпункт "д" пункту 2 частини двадцять дев'ятої статті 250 Кодексу).

4. Заповнення виборчого бюлетеня з виборів сільського, селищного, міського голови

4.1. У виборчому бюлетені для голосування в єдиному одномандатному виборчому окрузі з виборів сільського, селищного, міського голови зазначаються порядкові номери, під якими в алфавітному порядку включено до бюлетеня зареєстрованих у відповідному виборчому окрузі кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, їхні прізвища, власні імена (усі власні імена) та по батькові (за наявності), суб'єкт висування кандидата, у разі, якщо кандидат на посаду сільського, селищного, міського голови висунутий шляхом самовисування, – позначка "самовисування", відомості про рік народження, посаду, місце проживання.

Праворуч від порядкового номера та прізвища, власного імені (усіх власних імен) та по батькові (за наявності) кожного кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови розміщується порожній квадрат (частина друга статті 241 Кодексу).

!	Зробіть лише одну позначку «плюс» (+) або іншу, що засвідчує Ваше волевиявлення, у квадраті навпроти прізвища кандидата, за якого Ви голосуєте	
1	БЕЗПАЛИЙ СВЯТОСЛАВ ІГОРОВИЧ Самовисування, 1966 р.н., тимчасово не працює, проживає в м.Київ	☐
2	ГРИГОРЕНКО ІРИНА ВІКТОРІВНА Харківська міська організація політичної партії "Журба", 1988 р.н., фізична особа-підприємець, проживає в м.Харків	☐
3	КУЙБІДА ВАСИЛЬ МИРОСЛАВОВИЧ Харківська міська організація політичної партії "Щастя", 1979 р.н., голова ОСББ "Героїчний", проживає в м.Харків	☐

4.2. У такому виборчому бюлетені виборець у порожньому квадраті, розміщеному праворуч від порядкового номера та прізвища, власного імені, (усіх власних імен) та по батькові (за наявності) кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, за якого він голосує, робить позначку "плюс" (+) або "галочку" (✓), або іншу (×, ◇, ○ та ін.), що засвідчує його волевиявлення.

!	Зробіть лише одну позначку «плюс» (+) або іншу, що засвідчує Ваше волевиявлення, у квадраті навпроти прізвища кандидата, за якого Ви голосуєте	
1	БЕЗПАЛИЙ СВЯТОСЛАВ ІГОРОВИЧ Самовисування, 1966 р.н., тимчасово не працює, проживає в м.Київ	☒

УВАГА! Виборець може голосувати лише за одного кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови. Виборчий бюлетень, у якому проставлено позначки навпроти прізвищ кількох кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, вважається недійсним (частина дев'ята статті 248, підпункт "г" пункту 2 частини двадцять дев'ятої статті 250 Кодексу).

4.3. Виборчий бюлетень вважається недійсним, якщо в ньому не проставлено жодної позначки, що засвідчує волевиявлення виборця (підпункт "в" пункту 2 частини двадцять дев'ятої статті 250 Кодексу).

4.4. Виборчий бюлетень буде вважатися недійсним, якщо зміст волевиявлення виборця щодо підтримки кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови неможливо встановити (підпункт "д" пункту 2 частини двадцять дев'ятої статті 250 Кодексу).

5. Заміна виборчого бюлетеня у разі допущення помилки під час його заповнення

5.1. За змістом частини дванадцятої статті 248 Кодексу в разі, якщо виборець, заповнюючи виборчий бюлетень, припустився помилки, він має право невідкладно звернутися з письмовою заявою до члена дільничної виборчої комісії, який видав йому виборчий бюлетень, з проханням видати йому інший виборчий бюлетень.

5.2. Член виборчої комісії видає виборцю інший виборчий бюлетень у порядку, встановленому Кодексом, лише в обмін на неправильно заповнений виборчий бюлетень, про що уповноважений член дільничної виборчої комісії робить відповідну позначку в списку виборців навпроти прізвища виборця, яку засвідчує своїм підписом.

Неправильно заповнений виборчий бюлетень негайно погашається членом комісії, який його видав, як невикористаний, про що складається акт.

5.3. Повторна видача виборчого бюлетеня замість неправильно заповненого не допускається.

5.4. Особи, винні у протиправному псуванні виборчих бюлетенів, відшкодовують заподіяну шкоду в порядку, встановленому законом (частина п'ятнадцята статті 242 Кодексу).

**Секретар
Центральної виборчої комісії**

О. ГАТАУЛЛІНА